

Anbefalinger for intern transport/flytning af museumsgenstande og værker

Formål

Museumsgenstande/værker bør håndteres og transporteres på en sådan måde, at de ikke beskadiges eller udsættes for en risiko for overlast.

Disse anbefalinger omfatter transport af museumsgenstande/værker internt på institutioner eller mellem institution og magasin.

Der kan være tale om flytning af en genstand mellem to nabolokaler eller mellem to separate bygninger, og processen kan involvere håndtering af genstande på trapper og i elevatorer.

Der findes to europæiske standarder på området. De omhandler fortrinsvis eksterne (udenlandske) transportforhold (se Anbefalinger for ekstern transport) men bør for en ordens skyld nævnes her:

CEN/EN 15946:2011. Conservation of cultural heritage. Packing principles for transport

Bevaring af kulturarv – Principper for pakning i forbindelse med transport

CEN/EN 16648:2015. Conservation of cultural heritage. Transport Methods

Bevaring af kulturarv – Transportmetoder

Anvisninger

- Håndteringsforløbet i forbindelse med en transport/flytning af en kulturarvsgenstand skal være gennemtænkt og planlagt i detaljer, så der ikke opstår uforudsete komplikationer undervejs. Man bør bl.a. sikre sig, at der er tilstrækkelig plads på gange og i elevatorer, og at der gjort plads til genstanden på det nye opbevaringssted. (se også *Anbefalinger for håndtering*)
- Selv ved transport over korte afstande udendørs bør genstande/værker som minimum være dækkede og beskyttet mod regn og vind.
- Ved tilrettelæggelsen af en intern transport er det hensigtsmæssigt at tage højde for, hvilke klimaforhold genstanden kommer fra i forhold til den nye placering. Ligeledes bør det vurderes, om de gældende klimakrav i forhold til genstandens materialedele efterleves på den nye placering.
Et kort ophold i et lokale med en anden temperatur og luftfugtighed er ikke kritisk. Men hvis genstanden flyttes fra en klimazone til en anden med en forskel på over 10°C i temperatur og 10% RF i længere tid, bør man konsultere en konservator. Der skal i givet fald træffes forholdsregler for at undgå kondens og spændinger i materialet med deraf følgende mulige skader som f.eks. revnedannelser. En passende forholdsregel ved flytning af en genstand kan være en fuld-tapet emballage-

ANBEFALINGER 2021

ring i lufttæt plasticfolie for at sikre et stabilt klima omkring genstanden/værket. Genstanden bør henstå til akklimatisering i de nye omgivelser i min. 24 timer, før den pakkes ud.

- Før transporten bør der sørges for at alle involveredes hænder er rene, og at der anvendes egnede handsker såsom rene bomuldshandsker eller nitril-handsker, når der holdes om genstanden. Husk at anvende handsker i den rigtige størrelse, så grebet er bedre, og at tage handskerne af når der udføres andet arbejde, så handskerne hele tiden er rene.
- Der bør forberedes hvilke redskaber, værktøj og pakkematerialer, samt pakkebord eller område, der er nødvendige ved pakning og håndtering. Tjek at alle redskaber er i god stand og ligger klar til brug.
- Der bør på forhånd tages stilling til, hvor mange personer det vil være hensigtsmæssigt at være til flytningen af genstanden. Der bør almindeligvis være mindst to til en intern transport, så den ene person kan sørge for at fastholde genstanden, medens den anden person åbner og lukker døre og sørger for afsætningsmuligheder.
- Til flytning af store eller tunge malerier kan der anvendes en pladevogn (se billede), der helst skal manøvreres af to personer. Malerier bør i det hele taget altid håndteres af to personer, medmindre malerierne er meget små. Begge personer bør bære maleriet. En tredje person bør assistere mht. åbning af døre etc.
- Løft ifølge ergonomiske regler i henhold til arbejdsmiljøloven og brug begge hænder til at holde på materialet. Bær kun en genstand ad gangen og tænk på om en genstand skal bæres vandret eller lodret. Små malerier bæres f.eks. vandret, hvis de håndteres af kun en person. Understøt altid skrøbelige og nedbrudte genstande og vær opmærksom på tidligere reparationer.
Ved håndtering af malerier må der ikke gribes ind under blændrammen på bagsiden, og billedsiden bør vendes mod kroppen - begge dele for at beskytte maleriet mest muligt. Det vil desuden altid være en fordel at beskytte bagsiden med montering af en polykarbonatplade eller lignende.
- Brug løftestropper ved flytning af tunge og uhåndterlige genstande. Kulturarvs-genstande over en vis størrelse skal transporteres på særligt indrettede rulleborde eller de nævnte transportvogne med letløbende hjul. Genstandene skal være fastgjorte og være beskyttet med polstring for at forhindre stød og vibrationer (se billederne nedenfor)
- Museumsgenstande/værker må aldrig slæbes, og overvej hvordan en genstand bedst håndteres. Undgå at bære i eventuelle hanke eller

ANBEFALINGER 2021

håndtag på genstanden, da materialerne kan være nedbrudte, og materialet derved skrøbeligt.

- Æsker med grafisk materiale og små genstande kan transporteres på et rullebord eller bæres på en bakke, pakket i eller understøttet med syrefrit papir, Tyvek® eller polyethylenskum (*Ethafoam®* eller *Plastazote®*), således at genstanden ikke bliver skrammet under transporten. Undgå at dele af museumsgenstanden ikke stikker ud over kanten af bakken eller transportvognen.
- Transport på trapper stiller yderligere krav til sikker håndtering og beskyttelse mod stød og skrammer, især når det drejer sig om store genstande. Det er derfor uhensigtsmæssigt at indrette værksteder, magasiner og udstillinger i lokaler, hvortil der kun er adgang via trapper.
- Ved transport af svampeskadede genstande eller lignende, hvor der er fare for, at svampesporene kan spredes til omgivelserne, skal genstanden være lufttæt emballeret.
- Hvis der er tale om en kørsel over større afstande f.eks. mellem et fjernmagasin og et udstillingslokale, må transporten opfattes som en ekstern transport (se *Anbefalinger for ekstern transport*) hvad angår krav til klima og til beskyttelse mod stød og vibrationer.

To typer pladevogne til transport af malerier

Støtte af sandsække og silkepapir til transport af keramik

Litteratur:

Mervin, R., M. Mecklenburg and R. Merrill, (ed.), 1991. *Art in Transit: Handbook for Packing and Transporting Paintings*. Washington, D.C.: National Gallery of Art.

Stolow, N., 1987. *Conservation and Exhibition: Packing, transport, storage and environmental consideration*. London.

Thomson, G., 1985. *The Museum Environment*. Butterworths, Second Edition. Cornwall.

Om fremstilling af puder til understøtning af malerier:

<https://www.canada.ca/en/conservation-institute/services/conservation-preservation-publications/canadian-conservation-institute-notes/making-padded-blocks.html>

Government of Canada, Canadian Conservation Institute, 2018 tilgået 6/3 2021

Standarder:

DS/EN 15946:2011. *Conservation of cultural heritage. Packing principles for transport*

Bevaring af kulturarv – Principper for pakning i forbindelse med transport

DS/EN 16648:2015. *Conservation of cultural heritage. Transport Methods*

Bevaring af kulturarv –Transportmetoder